

Document d'orientacions i criteris per a l'organització de l'orientació educativa, la tutoria i l'orientació acadèmica i professional a l' ESO

Febrer 2014

Índex

Introducció	2
1. Orientacions i criteris generals per a l'organització de l'orientació educativa, la tutoria i l'orientació acadèmica, personal i professional	4
1.1. Aspectes generals de la tutoria	6
1.2. Aspectes generals de l'orientació. La coordinació Primària Secundària.....	7
1.3. La tutoria i l'orientació a 1r i 2n d'ESO. El full de seguiment acadèmic	8
1.4. La tutoria i l'orientació a 3r i 4t d'ESO. El document orientador.....	10
2. Especificacions per a l'orientació acadèmica i professional	11
3. Criteris d'assignació de professors al centre per a la tutoria	12
4. Les funcions de l'orientador en el centre	13
4.1. Atenció als alumnes	13
4.2. Suport tècnic al conjunt de la comunitat escolar	14
5. La comissió d'atenció a la diversitat	15
6. La coordinació de l'orientador i l'EAP.....	17
7. Consideracions i recursos per a l'orientació acadèmica i professional.....	18

Introducció

Aquest document de *Criteris i Orientacions per a l'organització de l'Orientació Educativa, la tutoria i l'orientació acadèmica i professional a l'ESO* té com a finalitat actualitzar mesures i procediments al voltant de l'orientació i la tutoria en l'educació secundària obligatòria, amb l'objectiu d'ajudar els centres a planificar i avaluar la funció orientadora i tutorial perquè aquesta pugui contribuir a l'èxit educatiu de cada alumne tal com la normativa general i específica estableixen.

En aquest document s'especifiquen orientacions perquè cada centre educatiu elabori la concreció de la planificació i organització de l'orientació educativa. En aquest sentit, el document detalla les orientacions i criteris generals de l'orientació i la tutoria; les mesures específiques i les eines d'acompanyament i seguiment de l'alumnat; les funcions del professional de l'orientació educativa, l'estructura de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD), la coordinació de l'orientador i l'EAP; així com els recursos per a l'orientació acadèmica i professional.

Marc normatiu general

La [Llei 12/2009](#), de 10 de juliol, d'educació (LEC), en el preàmbul assigna a la societat catalana l'anhel de proporcionar a les noves generacions la millor educació; concepte que la Llei concreta en la idea col·lectiva de donar oportunitats educatives a tothom durant tota la vida i en el propòsit individual de cada persona de portar a terme lliurement el projecte vital.

En el mateix preàmbul, la Llei estableix que el dret de totes les persones a l'educació s'ha de garantir al llarg de tota la vida i, per fer-ho, convé fer atenció a totes les facetes del desenvolupament tant personal com professional.

Aquests propòsits motiven la Llei a establir i distingir, entre d'altres principis rectors del sistema educatiu, l'afavoriment de l'educació més enllà de l'escola (art 2n)), així com l'educació al llarg de la vida (art.2 o)).

Per donar efectivitat a aquests principis rectors, en l' art.21.2 m) la mateixa Llei determina que el contingut del dret de tot alumne consisteix a rebre orientació i, assenyala que aquesta orientació convé que es faci en l'àmbit educatiu i també en el professional.

És en l'educació bàsica (Primària i Secundària obligatòria), on la llei assigna especial valor a l'acció tutorial pel fet de contribuir al desenvolupament de la personalitat de l'alumne, prestar l'orientació de caràcter personal, acadèmic i, si escau, professional per ajudar-lo a assolir la maduresa personal i la integració social (art.57.7).

De manera molt concreta, en l'educació secundària obligatòria, la Llei especifica en l'art.59.3 que el currículum s'ha d'orientar a l'adquisició de les competències bàsiques però, a la vegada, ha de facilitar el desenvolupament de l'aprenentatge al llarg de la vida i la incorporació dels alumnes als estudis posteriors i a la vida adulta.

Aquesta és la raó per la qual, el plantejament que fa de l' orientació és aquell que respon a un sistema global d'orientació acadèmica i professional (art.59.6). Una formació professional que, al seu torn, és el Departament d'Ensenyament qui haurà d'impulsar la inclusió dels continguts curriculars pertinents en els plans d'estudis que facilitin la transició al treball i a la vida adulta (art.62.5)

En relació a la tasca orientadora i de tutoria, fent al·lusió al funcionament pedagògic de l'educació secundària obligatòria, la Llei prescriu com a criteri organitzatiu equilibrar l'atenció docent d'acord amb l'especialització curricular del professorat amb la necessària globalitat de l'acció educativa, i potenciar la tutoria i l'orientació acadèmica i professional (art.79.6).

Aquest és el motiu pel qual i, en virtut de l'autonomia pedagògica de centre, tots els centres que presten Servei d'Educació de Catalunya hauran de determinar les característiques específiques d'aquesta acció tutorial (art.97.3).

El plantejament de l'orientació educativa i de la tutoria, juntament amb les indicacions específiques per a la seva organització, promogudes en la Llei, en l'art.104.2 c) assigna a la funció docent de tot el professorat l'exercici de la tutoria, la direcció i l'orientació global de l'aprenentatge de l'alumnat.

Per la seva banda, **el Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia de centres educatius** posa en relleu la necessitat d'un lideratge fort i distribuït de les direccions per a l'exercici de la seva autonomia pedagògica desenvolupada en torn del projecte educatiu de centre.

Per a l'ús d'aquesta autonomia pedagògica i per a l'organització dels currículums, aquest decret atribueix a l'acció tutorial la finalitat de contribuir, en col·laboració amb les famílies, al desenvolupament personal i social de l'alumnat en aspectes que diferencia de forma expressa entre, l'intel·lectual, l'emocional i el moral (art.15.1).

Així, en l'art.15.2 d i e) s'assenyala com actuació mínima de l'acció tutorial, la gestió de la informació i l'orientació de caràcter personal, acadèmic i professional de l'alumnat, tot evitant condicionants lligats al gènere; i la de vetllar per la convivència del grup d'alumnes i la seva participació en les activitats del centre.

D'entre els criteris d'organització pedagògica que el decret concreta per al funcionament dels centres n'hi ha tres que, de forma molt específica, s'identifiquen com els pilars de l'orientació educativa: el de l'atenció de la diversitat àmplia, els mecanismes que garanteixin la globalitat de l'acció educativa sobre l'alumnat i els mecanismes d'acció i coordinació de la tutoria (art.22.1 c), d), e)).

En relació al marc general de la Llei d'educació i del Decret d'autonomia, a continuació es seleccionen els referents normatius específics de l'orientació i la tutoria en el centre.

Marc normatiu específic

D'acord amb l'art. **38.1 del Decret 102/2010**, de 3 d'agost, d'autonomia de centres educatius i, en concordança amb la Llei d'educació, s'estableix que la tutoria i l'orientació de l'alumnat forma part de la funció docent. Tot el professorat del claustre d'un centre públic ha d'exercir les funcions de tutor o tutora quan correspongui.

En virtut d'aquesta visió de la tutoria com a part pròpia de la funció docent, l'art.40.1 b) i c) del mateix decret apunta que la coordinació del personal docent ha de dirigir-se a millorar l'orientació de caràcter personal, acadèmic i professional de l'alumnat i a millorar els processos d'ensenyament i aprenentatge i la seva avaluació.

Per la seva banda, el **Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya** defineix en el seu art.16.1 l'orientació com el dret de l'alumne derivat de l'estímul a la

responsabilitat i la llibertat de decidir d'acord amb les seves aptituds, les seves motivacions, els seus coneixements i les seves capacitats.

Així, i en coherència amb aquesta definició, el contingut del dret a ser orientat ve acompanyat d'una acció docent capaç de fer moure aspectes de diferent tipologia i índole que intervenen en la presa de decisió d'un alumne.

Aquesta és la raó per la qual, el **Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria**, dedica tot el capítol 5 a l'acció tutorial i determina les següents especificitats:

L'acció tutorial és el conjunt d'accions educatives que contribueixen al desenvolupament personal dels alumnes, el seguiment del seu procés d'aprenentatge i l'orientació escolar, acadèmica i professional per tal de potenciar la seva maduresa, autonomia i presa de decisions coherents i responsables, de manera que tots els alumnes aconseguixin un major i millor creixement personal i integració social.

L'acció tutorial ha de contribuir, també, al desenvolupament d'una dinàmica positiva en el grup classe i en la implicació de l'alumnat i les seves famílies en la dinàmica del centre.

- L'acció tutorial ha d'emmarcar el conjunt d'actuacions que tenen lloc en un centre educatiu, tot integrant les funcions del tutor i les actuacions d'altres professionals i organitzacions ([art.15.1](#))

En l'[art 15.2](#) dona orientacions sobre la funció que ha de tenir una Planificació de l'Acció Tutorial (PAT):

- La planificació de l'acció tutorial determina els aspectes organitzatius i funcionals de l'acció tutorial i els procediments de seguiment i d'avaluació
- La planificació de l'acció tutorial ha d'esdevenir un referent per a la coordinació del professorat i pel desenvolupament de l'acció educativa.

En conseqüència, el decret determina que l'activitat docent implica impartir els ensenyaments propis de l'àrea a través del seguiment i l'orientació del procés d'aprenentatge de l'alumnat i l'adaptació dels ensenyaments a la diversitat de necessitats educatives que presenten els alumnes.

I per tot això, durant l'escolarització de l'alumnat es fa necessària la coherència i la continuïtat de l'acció tutorial.

Atès aquest caràcter processual i graduat que la normativa de rang superior atribueix a la funció de la tutoria i de l'orientació, l'**Ordre 295/2008, de 13 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria**, resol alguns indicadors concrets per a la seva consecució:

- La coordinació de la secundària amb els centres d'educació primària ha de vetllar per un traspàs d'informació de l'alumnat molt vinculat amb els ritmes, els processos i l'avaluació dels aprenentatges ([art.3](#))

- El professorat corresponent ha d'informar l'alumnat i les seves famílies dels criteris generals del centre i dels de cada matèria, així com de les estratègies de recuperació per tal de garantir el dret de les famílies a participar en el procés educatiu dels seus fills i filles i millorar-ne la qualitat (art.16.1).
- El centre ha d'elaborar **un document orientador per a l'alumne** que reflecteixi les seves capacitats, habilitats i actituds; i concreti les opcions més adequades per al seu futur acadèmic i professional, derivades d'un procés i una tasca seqüenciada duta a terme per els equips docents (art.17)
- El centre ha d'informar del procés de l'ensenyament, de l'aprenentatge i de l'avaluació dels alumnes als pares, les mares o els representants legals per mitjà d'informes escrits, entrevistes individuals i reunions col·lectives. (art.26.1)
- El centre, com a mínim, ha de garantir una reunió col·lectiva a les famílies durant el primer trimestre de cada curs i una entrevista individual en cada curs.(art.26.4)

1. Orientacions i criteris generals per a l'organització de l'orientació educativa, la tutoria i l'orientació acadèmica, personal i professional

La direcció dels centres ha de vetllar per la incorporació en el seu projecte educatiu d'una planificació de l'orientació educativa i la tutoria que afavoreixi l'acompanyament de cadascun dels alumnes en el seu procés d'aprenentatge i escolarització.

L'orientació dels alumnes requereix continuïtat i seguiment per part dels equips docents del centre i, especialment, entre les diferents etapes educatives. Així mateix, l'orientació educativa, per poder-se desenvolupar en tota la seva dimensió, marcada per la transversalitat, ha de comptar amb una visió de lideratge pedagògic de la direcció del centre, compartida amb un equip de docents dels diferents àmbits curriculars que conformen el projecte educatiu de centre.

L'acompanyament personalitzat del procés d'aprenentatge i d'escolarització de l'alumne s'ha de considerar com un eix de la formació. D'acord amb aquest plantejament, els centres han d'implementar estratègies organitzatives dins el seu projecte educatiu per fer de l'orientació educativa una eina bàsica per atendre la diversitat i la singularitat de l'alumnat.

Per això, orientar un procés d'escolarització demana una planificació i coordinació del conjunt de les accions que conformen un centre educatiu. Aquesta és la raó per la qual la responsabilitat de l'orientació educativa i de la tutoria és de tot l'equip docent.

Les actuacions de tutoria i d'orientació hauran de respondre a criteris ajustats als nivells de l'etapa i, també, a plantejaments adequats als nivells i ritmes d'aprenentatge de l'alumne, que de forma seqüenciada l'ajudin en el seu procés d'autonomia, en la seva maduresa personal i integració social. Això, demana al centre una intervenció educativa de conjunt i continuada que ha de ser recollida en una planificació de l'acció tutorial que doni resposta a una manera de treballar, de fer i de ser del centre projectada cap al desenvolupament integral de l'alumnat.

L'equip directiu, en la seva funció organitzativa i pedagògica, ha de liderar la tasca de planificació, coordinació i avaluació de la tutoria i l'orientació. El professorat especialista de l'orientació educativa ha de dinamitzar i assessorar la tasca i la funció orientadora amb l'equip directiu i l'equip de professorat.

1.1. Aspectes generals de la tutoria

La tutoria, com a funció pròpia de la docència, ha de *contribuir al desenvolupament personal i social de l'alumnat en els aspectes intel·lectual, emocional i moral*, com indica l'article 15 del Decret 102/2010, d'autonomia de centres, i per tant, aquesta acció docent ha de tenir garantit l'espai i el temps específic per treballar el currículum de manera que afavoreixi l'aprenentatge i el desenvolupament de l'autonomia i la formació integral de l'alumne.

En aquest sentit, cal treballar la tutoria com a conjunt d'activitats educatives interrelacionades destinades a l'entrenament i l'hàbit de les competències següents:

- L'aprendre a ser un mateix (amb confiança, responsabilitat, humilitat, seguretat, autoconeixement, constància i autoestima)
- L'aprendre a ser autònom (a partir de la cura d'un mateix i de l'entorn, de participar i orientar-se en la presa de decisions en l'espai i el temps)

- L'aprendre a aprendre, amb hàbits de treball, pautes d'estudi, capacitat d'esforç, disciplina, atenció, reflexió, escolta activa, pensament divergent, crític i creatiu)
- L'aprendre a comunicar-se (a partir de l'expressió de les pròpies emocions, sentiments, necessitats i idees, capaç de conversar en grup per construir, tenint en compte la comunicació verbal i la no verbal)
- L'aprendre a viure junts (a partir de les relacions amb els altres, el treball de cooperació, la comprensió i interacció amb la realitat social, el sentiment de pertinença, el valor i respecte per les diferències)

El treball d'aquestes competències ha de formar part d'una planificació de l'acció tutorial que respongui al criteri de coherència curricular i al d'ajustament metodològic, didàctic i al de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes. Aquesta planificació de l'acció tutorial representa una manera de treballar del centre travada en el disseny i organització d'activitats que contribueixen, el tractament global de totes elles, al creixement i al desenvolupament integral i complet de la persona.

L'acció tutorial ha d'emmarcar el conjunt d'actuacions que tenen lloc en el centre educatiu, tant les de l'equip docent, de l'equip de tutors com del professorat d'orientació educativa.

També cal, doncs, planificar i treballar aquestes competències en el marc d'una tutoria grupal -dins i fora de l'aula-, així com l'organització de la tutoria individualitzada com a eina de centre per potenciar l'acompanyament i l'orientació de l'alumnat, durant els tres trimestres que conformen el curs escolar. Per als alumnes de nova incorporació, l'organització del centre planificarà un seguiment més sovintejat, que inclogui sessions de tutoria individualitzada d'acollida i a més de les de seguiment durant els tres trimestres.

La prevenció de l'abandonament escolar ha de ser una prioritat de l'acció tutorial a l'educació secundària obligatòria. En aquest sentit, la tutoria, com a part de l'acció docent, ha de donar resposta a la diversitat de ritmes, nivells i estils d'aprenentatge; i a les diferents situacions personals mitjançant la detecció precoç de les dificultats i les potencialitats dels alumnes. Així mateix, ha de promoure la continuïtat dels alumnes cap a les diverses opcions dels estudis post obligatoris existents d'acord amb les seves possibilitats i interessos.

L'acció tutorial ha d'incorporar elements que permetin la implicació i l'autonomia dels alumnes en el seu procés educatiu. En aquest sentit, ha de contribuir al desenvolupament d'una dinàmica positiva en el grup classe i a la vinculació dels alumnes en la dinàmica del centre, tot fent possible que, aquest, esdevingui eix de la formació integral de l'alumnat.

D'acord amb el projecte educatiu, el centre ha de concretar els aspectes organitzatius i funcionals de l'acció tutorial, així com els procediments de seguiment i d'avaluació, que han d'esdevenir el referent per a la coordinació dels professors i per al desenvolupament de l'acció educativa. L'acció tutorial, que s'ha d'incorporar a la programació anual de centre amb les actuacions específiques de cada curs, ha de tenir en compte el conjunt de l'etapa educativa.

Així mateix, a través de la tutoria caldrà planificar la implicació i la col·laboració de les famílies promovent la corresponsabilitat i la participació activa en el procés escolar educatiu dels seus fills; així com donar-los orientacions i pautes per a l'acompanyament i el seguiment escolar a casa.

Per aquesta raó, el tutor de l'alumne i la família han d'establir els acords i compromisos adequats per a dur a terme les mesures educatives segons les característiques i necessitats

de l'alumne. Aquests acords han de quedar recollits a l'addenda de continguts específics de la [Carta de Compromís Educatiu](#).

1. 2. Aspectes generals de l'orientació. La Coordinació Primària Secundària

L'assoliment de l'èxit educatiu de l'alumne és el resultat d'un procés orientador continuat al llarg de la seva escolarització.

Aquest resultat es determina pel grau de planificació, de coordinació i d'avaluació que de la tasca orientadora en fan les direccions i l'equip docent dels centres en els que l'alumne cursa les etapes educatives obligatòries. El conjunt d'aspectes pedagògics que reforcen l'acompanyament de l'alumne reverteix en la seva formació integral.

Aquesta és la raó per la qual l'assoliment d'un acompanyament reeixit de l'alumne i del grup classe té a veure amb les estratègies d'aula (de clima, de gestió i dinàmica) i d'aprenentatge (metodològiques, didàctiques, d'avaluació) que el professorat i el centre dissenyen per donar resposta a la singularitat de nivells, estils i ritmes d'aprenentatge de la persona.

El treball pedagògic compartit i la continuïtat educativa entre etapes és un factor d'èxit i de qualitat educativa. Així doncs els centres educatius han de planificar la coordinació primària-secundària d'acord amb un plantejament de continuïtat i de coherència pedagògica entre etapes. Això significa establir entre els centres sessions de treball de cicles i nivells per donar coherència a aspectes com ara: el disseny i la planificació de la tutoria, el currículum, la metodologia i l'avaluació com a base sòlida per a la transició entre etapes.

Aquesta dinàmica de treball afavoreix tant el coneixement que els centres tenen del seu estil docent i educatiu, com el coneixement i el sentiment de pertinença en el centre de l'alumnat i la família.

Amb aquesta finalitat, els equips directius dels instituts i de les escoles d'on procedeixi l'alumne planificaran la realització d'aquestes sessions de coordinació per oferir una orientació sòlida en el procés educatiu i l'itinerari formatiu de l'alumne.

El conjunt d'aquestes actuacions de coordinació han de formar part de la programació general anual dels centres implicats amb la finalitat de compartir i concretar el PEC.

Els continguts que la coordinació entre l'etapa de primària i la de secundària ha d'incloure per a una bona planificació de l'orientació educativa en el centre es distribueixen en tres grans blocs:

El primer bloc fa referència a:

- La concreció i desenvolupament del currículum (objectius, competència, continguts claus, estratègies didàctiques, metodològiques i avaluació formativa)
- L'organització i funcionament de centre al servei de l'acció orientadora i del plantejament d'escola inclusiva

En el moment de la transició dels alumnes (a punt de finalitzar el curs de 6è. de primària) caldrà intensificar la coordinació amb aquests altres aspectes més concrets del segon bloc:

- Coneixement de l'alumne (nivells competencials, desenvolupament personal i social i situació familiar)
- Treball conjunt d'escola i institut per elaborar les activitats de reforç dels alumnes que les requereixin. Aquesta tasca vindrà facilitada per la coordinació continuada d'orientació que s'ha fet entre els centres.
- Realització d'entrevistes, per concretar les adequacions metodològiques i didàctiques que l'equip docent haurà d'aplicar per acompanyar el procés d'aprenentatge de l'alumne. Aquestes sessions de treball poden organitzar-se segons les característiques de cadascun dels centres educatius que hagin de coordinar-se. Així doncs, es poden organitzar entrevistes entre els tutors del darrer cicle de l'educació primària i els tutors del primer curs de l'educació secundària obligatòria del centre, trobades amb la persona orientadora, la persona responsable de la coordinació pedagògica, diferents caps de departament, etc.

Una vegada els alumnes de nova incorporació ja han promocionat cap a 1r. d' ESO s'hauran d'atendre als continguts d'aquest tercer bloc:

- Seguiment del procés d'adaptació a l' institut, tant pel que fa a aspectes de desenvolupament personal i social com de les estratègies didàctiques adequades per al seu rendiment educatiu.

A tall de síntesi, la coordinació entre primària i secundària ha de construir-se a partir d'aquests tres moments i sobre els diversos continguts pedagògics que integra cadascun dels blocs. Aquesta coordinació serà planificada d'acord amb el nombre d'escoles de primària que cada centre té adscrites.

En la transició, l'escola ha de lliurar (en una trobada planificada i amb els professionals que sigui necessari) el traspàs de tota la informació al centre de secundària. De forma molt especial, la d'aquells alumnes amb necessitats educatives especials i amb talents superiors.

Els centres d'educació secundària obligatòria sol·licitaran als centres de primària una còpia de l' historial acadèmic de l'alumne i l' informe individualitzat, amb la informació que es consideri convenient per a la millor incorporació de l'alumne a la nova etapa educativa. Una de les dades rellevants que l'escola ha de facilitar als centres per afavorir la incorporació de l'alumne és la dels resultats de la prova oficial de les competències bàsiques.

El coordinador pedagògic, o la persona amb qui delegui la direcció del centre, juntament amb el professional de l'orientació educativa seran les persones responsables de vetllar per aquest procés.

1.3. La tutoria i l'orientació a 1r i 2n d' ESO. El full de seguiment acadèmic

L' orientador, conjuntament amb el coordinador pedagògic, o la persona amb qui delegui la direcció del centre, donarà a conèixer als tutors de 1r d' ESO la informació del traspàs de Primària a Secundària.

L'equip d'assessorament i d'orientació psicopedagògica ha d'intervenir en aquesta tasca en els casos dels alumnes amb els quals hagi exercit les seves competències professionals designades a la Resolució comunicada de 20 de febrer de 2012, de la Direcció General

d' Educació Infantil i Primària que estableix el procediment a seguir i els protocols que han d'utilitzar els equips d'orientació i assessorament psicopedagògic (EAP), per a l'elaboració dels dictàmens d'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials i d'informes d'alumnat amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques o socioculturals desfavorides (Veure apartat 6 d'aquest document: Coordinació de l'orientador i l'EAP).

Aquesta activitat de recollida d'informació s'ha de fer amb la màxima previsió i programació anticipada atès que el seu objectiu principal és que l'equip de professors ajusti la seva activitat docent a les característiques del grup classe.

El coneixement d'aquesta informació per part de l'equip tutorial ha de ser treballat amb l'equip docent assignat per a 1r. d' ESO amb la finalitat de preveure i consensuar metodologies d'aula per atendre la singularitat de cada alumne. El professorat de l'especialitat d'orientació educativa dinamitzarà aquesta tasca pedagògica. Aquests ajustaments i acords s'han d'haver realitzat abans de l' inici de 1r d' ESO.

La coordinació entre tutors i docents, tant a 1r. d' ESO com a 2n. d' ESO, ha de servir també per a prendre mesures específiques per als alumnes que així es valori. És l'exemple d'alumnat que pugui comptar amb l'oportunitat de cursar un [Programa Intensiu de Millora \(PIM\)](#), d'alumnat amb altes capacitats o alumnes amb dificultats d'aprenentatge que requereixin estratègies ajustades a les seves característiques.

En tots els casos, l'equip docent és qui ha de prendre aquesta decisió (d'acord amb la família) abans d'iniciar el curs, encara que en algunes casos pugui també valorar-se la necessitat de les mesures un cop iniciat el curs.

La recollida i constància d'aquestes decisions i aplicació de mesures de grup i individuals han de recollir-se en el full de seguiment acadèmic prescrit en [l'art.25 de l'Ordre 295/2008](#), de 13 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria.

[El full de seguiment acadèmic](#) ha de registrar les observacions, decisions i mesures realitzades respecte al procés d'aprenentatge de l'alumne, i el seu contingut ha d'actualitzar-se periòdicament d'acord amb l'evolució d'aquest procés.

En aquest sentit també caldria recollir els compromisos adquirits pel tutor, la família i, en el cas de secundària obligatòria, també els de l'alumne, signats en la part específica addicional de la carta de compromís educatiu.

Una vegada finalitzat cada curs de l'etapa educativa, els tutors hauran de compartir el full de seguiment acadèmic per tal d'ajustar i enriquir a les decisions, acords i pràctiques pedagògiques aplicades per atendre les necessitats educatives de cada alumne.

Els fulls de seguiment acadèmic s'han de conservar en el centre fins que l'alumne finalitza l'escolarització. Les persones tutores han de guardar en un únic espai aquests informes i posar-los a disposició dels altres professors de l'alumne.

La tutoria a 1r i 2n d' ESO té com a objectiu principal motivar l'alumne i implicar la seva família en el procés d'aprenentatge. Per això l'assignació de la tutoria requereix una atenció especial dins l'organització i funcionament del centre. I aquesta és la raó per la qual el fet que el tutor de 1r d' ESO sigui el mateix de 2n permet aprofundir en l'acompanyament de

l'alumne dins l'aula i en el centre. Així mateix, cada alumne hauria de poder comptar amb un tutor individual responsable de guiar i fer el seu seguiment acadèmic i personal. En aquest mateix sentit, el centre també pot organitzar una tutoria entre iguals en la qual un alumne dels últims cursos acompanya un alumne nou al centre amb l'objectiu d'acollir-lo i orientar-lo en el nou espai educatiu cobrint així els aspectes socioafectius i els acadèmics de l'alumne.

El coneixement de l'alumne que es deriva d'aquesta tasca de tutoria ha de servir per a l'enriquiment de l'aprenentatge des de l'àrea curricular, des de l'aula, dins o fora del centre educatiu.

1.4. La tutoria i l'orientació a 3r i 4t d' ESO. El document orientador

L'objectiu principal de la tutoria i l'orientació a 3r i 4t d' ESO és guiar l'alumne cap a la responsabilitat de la presa de decisions.

El procés orientador construït a partir de la coordinació primària secundària, planificat i coordinat en els dos primers cursos de l' ESO, ha d'haver permès a l'alumne l'autoconeixement com a referent essencial per a la seva decisió. L'autoconeixement, doncs, té a veure amb la percepció que l'alumne té de les seves capacitats i possibilitats personals.

La tutoria a 3r i 4t d' ESO ha de permetre la detecció i anàlisi de les habilitats i potencialitats de l'alumnat. Els tutors d'aquests cursos han de recollir dels equips docents -incorporant la informació dels fulls de seguiment- l'aprenentatge de l'alumnat i les estratègies didàctiques emprades en el treball específic de les àrees. Aquesta informació els ha de permetre planificar de forma seqüenciada activitats de tutoria encaminades a la concreció de l'itinerari formatiu de l'alumne.

El pas de 3r d' ESO a 4t d' ESO és de major concreció per la tria de les matèries optatives. El tutor i l'orientador (com a referents principals del procés orientador que ha rebut l'alumne), conjuntament amb la família, ajudaran l'alumne en la tria d'aquest itinerari de quart d' ESO.

Els centres han de proporcionar als alumnes la informació suficient i l'orientació necessària per triar les opcions més adequades al seu procés d'aprenentatge, d'acord amb les ofertes acadèmiques i professionals existents, tant durant l'escolarització com en l'accés a estudis o en activitats posteriors. En aquest sentit cal que l'alumne conegui els programes de diversificació curricular com a mesura d'atenció a la diversitat (Document d'orientació sobre l'atenció a la diversitat).

Amb l'aval del treball global d'un centre i entre etapes educatives, en finalitzar quart d' ESO, el centre posarà a disposició de la família un [Document Orientador](#) (tal com preveu art. 17 de l'Ordre 295/2008, de 13 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria) per a l'alumne sobre les opcions més adequades per al seu futur acadèmic i professional, que ha de tenir caràcter confidencial i el seu contingut no pot ser prescriptiu.

Aquest document orientador ha de contenir els aspectes més rellevants de l'aprenentatge competencial de l'alumne al llarg de l'etapa educativa (competències i nivells de competència) i, a partir d'aquestes dades, ha de concretar l'orientació i la continuïtat per al seu projecte personal.

Per a donar a conèixer i compartir el contingut del document orientador, el tutor i, quan es consideri convenient l'orientador del centre, mantindrà una entrevista amb l'alumne i la família a fi de poder intercanviar la proposta que el centre fa de l'itinerari formatiu de l'alumne.

Aquest moment ha de ser planificat dins l'organització del centre i ha de tenir la finalitat de fer compartir, fer col·laborar i assessorar les famílies sobre la presa de decisió del seu fill.

2. Especificacions per a l'orientació acadèmica i professional

L'orientació acadèmica i professional complementa de forma gradual l'aprenentatge competencial de l'alumne, i per aquesta raó ha de formar part del Projecte educatiu de centre encaminat a donar resposta tant a la projecció professional com a la continuïtat formativa de l'alumnat.

Els objectius d'aquesta orientació, com a eina de millora de l'alumnat des de la perspectiva acadèmica, social i de l'orientació professional, són:

- Perfilar i concretar l'itinerari formatiu de l'alumnat d'acord amb les seues coneixements, habilitats i actituds.
- Detectar els interessos i/o expectatives acadèmiques i professionals a través d'eines i recursos per identificar les opcions del seu projecte personal
- Enriquir la descoberta de les opcions formatives tot fent ús de fonts d'informació que permeten relacionar-les amb diversos entorns acadèmics i professionals

D'acord amb aquests objectius, per dur a terme activitats d'orientació acadèmica i professional els centres hauran de tenir en compte les següents orientacions:

- Donar prioritat a l'orientació educativa com a eix del Projecte Educatiu de Centre, el compromís de la direcció i la dinamització i participació en equip dels altres professionals
- Transformar les intencions educatives en propostes concretes a partir d'estratègies metodològiques planificades
- Desenvolupar activitats d'ensenyament aprenentatge que condueixin a resultats relacionats amb les competències professionals
- Relacionar les competències bàsiques amb les professionals
- Motivar l'alumne vers una perspectiva de formació al llarg de la vida
- Millorar les expectatives de les famílies envers els estudis dels seus fills
- Planificar de forma gradual les actuacions dins l'etapa educativa
- Avaluar el grau d'assoliment de les activitats i la identificació dels aspectes a millorar i la proposta d'accions de progrés

El professional referent per dinamitzar, planificar, seguir i avaluar l'orientació acadèmica i professional és l'orientador conjuntament amb l'equip de tutors.

Els espais i els temps per treballar els continguts de l'orientació acadèmica i professional són, en especial, els de la tutoria; però també cal treballar-la en les activitats d'àrea, d'aula, de centre i d'entorn quan aquestes es dirigeixen a fer visible la projecció de tasques quotidianes, ja siguin aquestes acadèmiques, personals o socials.

En aquest treball de projecció acadèmica i professional cal comptar amb els agents educatius de l'entorn i, de manera molt especial, amb la participació dels referents familiars.

Les activitats d'orientació acadèmica i professional a 3r. i 4t. d'ESO hauran d'ajudar els alumnes a la visibilització i concreció dels itineraris formatius més adequats a les seves potencialitats i ajustats als seus objectius professionals futurs. En aquest sentit, la recent aprovació del III Pla General de la Formació Professional a Catalunya 2013/2016 contempla el desenvolupament d'un sistema integrat d'informació i orientació professional que contindrà un protocol d'orientació i una xarxa d'informació i orientació. Entre els objectius d'aquest protocol d'orientació hi ha el de donar a conèixer els serveis d'orientació existents integrant-los dins del sistema i implantar una metodologia bàsica en el servei d'orientació professional.

3. Criteris de centre per a l'assignació de la tutoria

El director del centre a l'hora d'assignar professorat ha de donar prioritat a la tutoria i l'orientació com a tasques i accions que afavoreixen les competències de l'alumne i l'èxit educatiu.

L'assignació de la tutoria, en especial en els dos primers cursos de l'ESO, ha de respondre als següents criteris:

- Els tutors han de ser professors de les matèries comunes o professor orientador
- Els tutors han de tenir experiència al centre
- Els tutors de grup haurien de poder tutoritzar els mateixos alumnes durant dos cursos consecutius.

A banda de la tutoria grupal, l'organització de la tutoria individual afavoreix l'acompanyament personalitzat de l'alumne. En aquest cas, tot professor del centre pot ser designat tutor individual.

Les activitats que el professorat dissenya, per a l'assoliment d'aquest objectiu, han d'afavorir l'autoanàlisi, la reflexió i l'autoavaluació sobre el procés d'aprenentatge personal, acadèmic i professional que permetrà anar perfilant el seu projecte singular de vida.

Els instruments que ajuden a afavorir aquest objectiu són les eines d'acompanyament enteses com estratègies mediadores per afavorir l'autoorientació i la presa de consciència dels aprenentatges i de l'evolució personal de cadascun dels alumnes. Aquestes eines es divideixen en dos grans grups:

- a) D'aprenentatge i d'avaluació formativa inherents als models didàctics competencials i orientadors, dins de les àrees ([fitxes de reflexió sobre l'aprenentatge](#); [pautes d'interrogació](#); [rúbriques](#); [carpetes d'aprenentatge](#))
- b) De tutoria afavoridores de l'autoconeixement, la reformulació i definició d'accions de canvi i millora tant pel que fa a l'evolució personal com relacional i cívica ([els projectes de millora personal](#), [itineraris d'orientació acadèmica i professional](#))

4. Les funcions de l'orientador en el centre

L'orientador és el perfil professional que ha de promoure la planificació, la coordinació i la dinamització de les tasques d'acompanyament, seguiment i avaluació dels alumnes en el centre.

L'equip de direcció vetllarà perquè aquesta organització per a l'acompanyament pugui ser liderat pel professor especialista de l'orientació educativa conjuntament amb els diversos equips docents de centre atesa la complexitat de la tasca orientadora.

Els professors de l'especialitat d'orientació educativa han de desenvolupar unes funcions específiques i la direcció vetllarà per la distribució prioritzada i equitativa d'aquestes funcions d'acord amb les especificitats de cada nivell educatiu.

Així doncs, un repartiment equitatiu del marc d'actuació professional de l'especialista d'orientació educativa es dividiria en dos grans blocs: l'atenció directa als alumnes (10 hores) i el suport tècnic a la comunitat escolar (10 hores).

4.1. Atenció als alumnes (10 hores)

En matèria d'atenció directa als alumnes els correspon:

- Suport personalitzat dins de l'aula a alumnes amb necessitats educatives especials i alumnes que, per situacions personals o socials, requereixen una atenció específica. Aquest suport dins de l'aula ha de ser el fruit del treball coordinat i acordat entre orientador, departaments didàctics i equips docents i ha d'afavorir l'intercanvi d'estratègies i ajudes dins de l'aula.

La direcció del centre vetllarà per organitzar els espais i els temps per dur a terme aquestes sessions de coordinació i d'intercanvi entre docents i professorat orientador.

- Docència sobre aspectes competencials relacionats amb la seva especialitat (competència de l'autonomia i iniciativa personal, competència aprendre a aprendre, competència social i ciutadana i competència comunicativa) per ajudar a contribuir a l'èxit acadèmic i professional de l'alumnat.
- Els professors de l'especialitat d'orientació educativa es dediquen, prioritàriament, als alumnes que presenten més dificultats en l'aprenentatge i, molt particularment, als que necessiten suports educatius específics per progressar en els aprenentatges i per participar en les activitats ordinàries del centre. D'aquesta manera, els alumnes

- amb necessitats educatives especials i els alumnes amb dificultats d'aprenentatge i els alumnes amb risc d'exclusió social són els primers que s'han de beneficiar de la
- intervenció d'aquests especialistes. Aquesta tasca complementa les funcions que desenvolupen els professors de cada matèria pel que fa a l'atenció de les diferents capacitats, interessos i ritmes d'aprenentatge que presenten els alumnes.
- Fer avaluacions psicopedagògiques i informes
 - El professor d'orientació educativa ha de fer, de la mateixa manera que el professional de l'EAP, informes que orientin la presa de decisions de la direcció del centre, l'equip docent, les famílies i/o serveis externs en relació als alumnes amb més dificultats d'aprenentatge, de conductes i/o risc d'exclusió
 - El professor d'orientació educativa del centre ha de fer un informe per orientar l'escolarització a l'educació post obligatòria d'aquell alumnat amb algunes dificultats d'aprenentatge i al qual no se li ha elaborat dictamen, o no ha seguit cap programa de diversificació curricular (PI, PIM, PS), durant l'escolaritat obligatòria. El contingut d'aquest informe ha de formar part del document orientador.
 - Així mateix, per a la derivació d'alumnes a la Unitat d'Escolarització Compartida (UEC) i després de valorar, des d'una visió inclusiva i psicopedagògica les opcions educatives de l'alumne i havent esgotat les mesures d'aula i d'ajustament del currículum, l'orientador del centre ha de fer un informe, en col.laboració amb el professional de l'EAP, que contingui: una valoració psicopedagògica, els aspectes que cal prioritzar per compensar les dificultats d'adaptació escolar i la justificació de la conveniència d'assistir a la UEC
 - En aquells centres que disposen d'Unitats de Suport a l'Educació Especial (USEE), l'orientador, conjuntament amb el professional de l'EAP, és l'encarregat de cohesionar les accions educatives relatives a la coordinació continuada dels professors. Aquesta coordinació consisteix a concretar els temps i espais d'atenció als alumnes, acompanyar els docents en la resposta educativa d'aquests alumnes dins l'aula i, per això mateix, programar, seguir i avaluar les competències descrites en el Pla Individualitzat de l'alumne (PI).

4.2. Suport tècnic al conjunt de la comunitat escolar (10 hores)

En matèria de suport tècnic al conjunt de la comunitat escolar els correspon:

4.2.1 Suport tècnic a l'equip docent.

- Assessorament per a la funció tutorial, tant als professors tutors com als equips docents per a un millor acompanyament de l'alumnat i de les famílies.
- Suport en la planificació dels programes i les actuacions específiques de l'orientació acadèmica i professional dels alumnes.

- Valoració dels grups classe des del punt de vista psicopedagògic i social per optimitzar la planificació de les activitats d'àrea i de l'acció tutorial, la creació d'un clima adequat de convivència i treball a l'aula que afavoreixi l'èxit educatiu.
- Suport en la planificació dels programes i les actuacions específiques per millorar la integració escolar i social dels alumnes, així com el seu arrelament al territori, evitant el risc d'exclusió i afavorir l'èxit educatiu.
- Col·laboració en la planificació de les estratègies organitzatives i didàctiques per a l'atenció de les necessitats educatives dels alumnes que garanteixin la seva participació en les activitats d'aula i en l'entorn escolar ordinari. En casos específics, amb la col·laboració del professional de l' EAP.
- Donar suport psicopedagògic a l'equip docent, conjuntament amb el tutor, o en l'elaboració, aplicació, seguiment i avaluació dels plans individualitzats.
- Assessorament als departaments didàctics i als equips docents en aspectes pedagògics i organitzatius per atendre adequadament els diversos ritmes, nivells i estils d'aprenentatge.

4.2.2 Suport tècnic a l'equip directiu del centre.

- Suport a l'equip directiu en l'elaboració, aplicació, avaluació i actualització del Projecte Educatiu de Centre en relació amb l'orientació educativa i mesures de diversitat.
- Participació en la comissió d'atenció a la diversitat o òrgan equivalent del centre per planificar i fer el seguiment i l'avaluació de les mesures d'atenció de tots els alumnes.
- Coordinació pedagògica dels recursos, les actuacions dels professionals dels serveis externs (serveis educatius del Departament d' Ensenyament i altres serveis com l' hospital de dia i les aules hospitalàries) i del procés d'avaluació dels alumnes vinculats a aquests serveis, en col·laboració amb el professional de l' EAP.

5. La Comissió d'atenció a la diversitat

L'orientació educativa com a eix del projecte educatiu demana l'existència d'un espai pedagògic de trobada entre diferents representants del centre per ajustar i concretar l'aprenentatge de l'alumne a les seves necessitats.

En els centres públics, aquest espai és el de la Comissió d'Atenció a la diversitat (CAD), si bé alguns centres disposen d'espais similars i amb el mateix objectiu que prenen altres denominacions.

La CAD l'ha de presidir el director o un altre membre de l'equip directiu i, en els centres privats, qui designi la titularitat, amb criteris d'analogia.

En aquesta comissió CAD hi participaran els membres següents:

- El director o una persona de l'equip directiu

- El professor d'orientació educativa i/o referents d'equip d'orientació
- Referents de nivell i/o representants dels equips docents del centre
- Els professionals designats a les USEE, en cas que n'hi hagi.

De forma puntual, i quan es consideri necessari per la temàtica tractada, s'afegiran a la CAD aquests altres membres:

- El docent de l'aula d'acollida (en cas que n'hi hagi)
- El professional de l'equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) que intervé com a suport extern al centre
- Altres professionals de la comunitat educativa que es considerin oportuns

Les funcions de la comissió són:

- Establir els trets bàsics de les formes organitzatives, metodològiques i didàctiques d'aula que, en el context del centre, es considerin més idonis per a atendre la diversitat de l'alumne
- Organitzar, ajustar i fer el seguiment de l'aplicació dels recursos de què disposa el centre i de les mesures adoptades per tal d'aplicar els criteris (determinats en el PEC) i les actuacions per a l'atenció a la diversitat
- Decidir els procediments i criteris que empraran els equips docents per fer les adaptacions o els plans individuals (PI) que corresponguin
- Col·laborar amb l'entorn escolar o, si s'escau, amb els plans educatius d'entorn o altres programes socieducatius en els quals hi participi el centre, per dissenyar, planificar i desenvolupar accions de suport escolar i educatiu per atendre la diversitat de l'alumnat
- Promoure i establir els criteris per a l'avaluació formativa de l'alumne
- Fer una avaluació de la millora de l'atenció a la diversitat en el centre i del progrés de l'alumne
- Establir els mecanismes per garantir el seguiment de l'evolució dels alumnes amb necessitats educatives especials i específiques
- Fer el seguiment dels alumnes que han promocionat de 6è de Primària a 1r d' ESO i valorar les ajudes pedagògiques emprades, en el marc de la coordinació Primària Secundària
- Fer el seguiment i valoració de les decisions que es vagin prenent en el marc de la CAD
- Prevenció i seguiment de l'alumnat amb risc d'abandó escolar

- Altres funcions que en aquest àmbit li atribueixi el mateix centre

D'acord amb aquestes funcions, la CAD és l'òrgan que ha de promoure les sessions de treball i l'intercanvi entre equips docents, equips de tutors i departaments didàctics.

Per aquesta raó, la comissió ha de ser un espai de treball funcional i àgil i, per això, cal que decideixi la periodicitat de les reunions (dins les hores d'activitats complementàries d'horari fix de professorat) d'acord amb la planificació de les temàtiques plantejades.

6. La coordinació de l'orientador i l'EAP

Atès que l'orientador és el professorat responsable de promoure i de coordinar la tasca orientadora en el centre, serà ell mateix que, d'acord amb la consulta o valoració que facin els equips docents i els equips de tutors, prendrà les mesures adients per donar una resposta educativa adequada a tots i cadascun dels alumnes del centre. Hi ha però situacions i tasques que podran requerir la coordinació amb els professionals de l'equip d'assessorament i d'orientació psicopedagògica (EAP).

Al començament d'un curs escolar, la coordinació entre l'equip directiu, el professional de l'orientació del centre i el professional de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) és necessària per planificar les tasques, les accions i els moments que aquests professionals, a partir de les seves funcions específiques i complementàries, hauran d'anar desplegant per atendre i acompanyar els alumnes des de les seves singularitats i necessitats. Aquesta coordinació quedarà concretada en el Pla d'actuació de l'EAP al centre.

Les tasques que aquests dos professionals han de compartir són:

- En els casos d'alumnat amb dictamen compartiran l'assessorament al tutor i a l'equip docent sobre aspectes relacionats en l'elaboració i el seguiment del [Pla Individualitzat \(PI\)](#)
- Un cop l'equip docent, la CAD, conjuntament amb l'orientador hagin adoptat les mesures educatives ordinàries del propi centre per aquells alumnes que requereixen una atenció específica i diferenciada, s'iniciarà entre l'orientador i l'EAP el procés de valoració psicopedagògica. Si, s'escau, a la fi d'aquest procés, l'EAP elaborarà el corresponent informe de reconeixement de necessitats educatives especials
- Cal que també es coordinin per a orientar i informar les famílies dels alumnes amb necessitats educatives especials sobre serveis i recursos del sector, beques i ajuts
- Aquells centres que disposen d'Unitats de Suport a l'Educació Especial (USEE) es fa necessària, a banda de la coordinació i tasques descrites per compartir, una coordinació continuada entre els professors de la USEE, orientador del centre i l'EAP, amb la finalitat de programar, seguir i avaluar les competències descrites en el Pla Individualitzat de l'alumne (PI) i acompanyar els docents en la resposta educativa d'aquests alumnes dins l'aula. L'encarregat de coordinar i cohesionar totes aquestes accions educatives és el professional de l'orientació
- Cal que també es coordinin per a orientar i informar la intervenció de serveis externs o derivació d'alumnes a una UEC

7. Recursos a l'abast per a l'orientació acadèmica i professional

El Departament d' Ensenyament ofereix suports i serveis als docents, tutors i orientadors dels serveis i centres educatius.

El web [Estudiar a Catalunya](#) informa de l'oferta formativa a Catalunya i de les vies per accedir a les diferents opcions ocupacionals. També facilita suggeriments d'activitats, models i eines per al treball intel·lectual i l'autoconeixement.

La Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC), dins la secció [Currículum i Orientació > Orientació educativa](#) conté materials, enregistraments d'experiències de centre i fonaments teòrics de l'orientació educativa.

El Saló de l'Ensenyament, les Fires i els Salons comarcals dels municipis ofereixen la informació actualitzada de l' àmplia oferta d'estudis i formació ocupacional presencial i a distància de forma personalitzada.

El Consorci d'Educació de Barcelona ofereix per al professorat a Porta 22 BCN Activa Documents sobre Convalidacions i equivalències d'estudis parcials d'ESO amb d'altres estudis.